

تبیین جرم

زمینه، سازوکارها و روند رشد

مجموعه مقالات

ویراستاران مجموعه

پروفسور اولاف اچ. ویکستروم

و پروفسور جی. سامپسون

مترجمان

صلاح‌الدین قادری

عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی

فرشید خضری

دانشگاه خوارزمی

تهران ۱۴۰۲

عنوان و نام پدیدآور	: تبیین جرم: زمینه، سازو کار و روند رشد مجموعه مقالات لویراستاران مجموعه پیر-اولاف اچ. ویکستروم، رابرت جی. سامپسون؛ مترجمان صلاح‌الدین قادری، فرشید خضری.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه خوارزمی، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۳۱۸ص.
شابک	: 978-600-8587-70-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان اصلی: The Explanation of Crime...
موضوع	: جرم‌شناسی — مقاله‌ها و خطابه‌ها Criminology -- Addresses, essays, lectures جرم و جنایت — مقاله‌ها و خطابه‌ها Crime -- Addresses, essays, lectures
شناسه افزوده	: ویکستروم، پیر-اولوف اچ.، ویراستار Wikström, Per-Olof H.
شناسه افزوده	: سمپسون، رابرت ج.، ۱۹۵۶-م.، ویراستار - Sampson, Robert J., 1956
شناسه افزوده	: قادری، صلاح‌الدین، ۱۳۵۶-، مترجم
شناسه افزوده	: خضری، فرشید، ۱۳۶۷-
شناسه افزوده	: دانشگاه خوارزمی
رده بندی کنگره	: HV۶۰۲۶
رده بندی دیویی	: ۳۶۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۰۶۱۱۶۱

عنوان کتاب	: تبیین جرم، زمینه، سازوکارها و روند رشد
ترجمه	: صلاح‌الدین قادری، فرشید خضری
ناشر	: دانشگاه خوارزمی
چاپ و صحافی	: دانشگاه خوارزمی
صفحه‌آرا	: صدیقه عرب
طراح جلد	: فاطمه منظور
نوبت و سال چاپ	: اول، ۱۴۰۲
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۵۸۷-۷۰-۵
شمار	: ۵۰۰ نسخه
قیمت	: ۱۵۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به انتشارات دانشگاه خوارزمی است.

آدرس: تهران، خ شهید مفتاح، شماره ۴۳، کدپستی ۱۴۹۱۱-۱۵۷۱۹ تلفن مرکز پخش: ۸۸۳۱۱۸۶۶

pub@khu.ac.ir

www.khu.ac.ir

سخن مترجمان

جرم و کجروی به عنوان یک پدیده زیستی، روانی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و ... از گذشته‌های دور یکی از دغدغه‌ها بشر بوده است و صاحب‌نظران، اندیشمندان و متخصصان هر یک از این حوزه‌ها از نگاه و زاویه دید خود به این موضوع پرداخته‌اند. تاریخ مطالعه و پژوهش در حوزه جرم و کجروی نشان می‌دهد که این واقعیت اجتماعی دارای زوایای گوناگون است و وقوع آن می‌تواند دلایل و علت‌های مختلف زیستی و بیولوژیکی، روانی و شخصیتی، اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی و ... داشته باشد. فلاسفه، جرم‌شناسان، روان‌شناسان، زیست‌شناسان، جامعه‌شناسان، اقتصاددانان، و حتی متخصصان ژنتیک و پزشکی به تحلیل و تبیین جرم و کجروی پرداخته‌اند. این تنوع و تکثر دیدگاه و حوزه مطالعاتی بیش از هر چیز دو نکته را مشخص می‌کند: (۱) مطالعه جرم و کجروی مطالعه عدم قطعیت است. دلیل عدم قطعیت این است که علت‌ها و دلایل وقوع جرم و کجروی از یک فرد، جامعه، فرهنگ، زمینه اجتماعی و دوره تاریخی تا دیگری متفاوت است. یک رویکرد ثابت و مشخصی و قطعی و تایید شده در مورد اینکه علت جرم و کجروی چیست وجود ندارد و قضاوت‌های متفاوتی در این حوزه وجود دارد، (۲) جرم و کجروی یک واقعیت عینی ثابت و متعین نیست بلکه یک پدیده بین‌رشته‌ای است. بنابراین پرداختن به جرم و کجروی با رویکردی بین‌رشته‌ای و چند بعدی و چندساحتی می‌تواند در دستیابی به تبیینی جامع‌تر و نزدیک به واقعیت و فهم بهتری این پدیده کمک کننده باشد.

هدف از مطالعات بین‌رشته‌ای استفاده از منابع معرفتی و شناختی و قدرت تبیینی رشته‌های مختلف تخصصی برای نزدیک شدن به واقعیت پدیده‌ها و ارائه تبیینی جامع‌تر و نزدیک به واقعیت است. در فرایند فعالیت بین‌رشته‌ای ایجاد پل ارتباطی میان دانش و تخصص‌های مختلف و به اصطلاح «تلفیق» بین آموزه‌های رشته‌های تخصصی مختلف یکی از اصلی‌ترین راهبردهای پرداختن به پدیده‌های چند بعدی است. ترکیب و تلفیق دستاوردهای رشته‌های مختلف تخصصی، نظریه‌ها و جهت‌گیری‌های پژوهشی امروز نقش اصلی را در گفتمان جرم‌شناسی به عهده گرفته‌اند. با توجه به این موارد و لزوم یک نگاه بین‌رشته‌ای و تلفیقی در تبیین جرم و کجروی به ترجمه اثر حاضر پرداخته شده است.

کتابی که پیش‌رو دارید ترجمه اثری است با عنوان «تبیین جرم: زمینه، سازوکار و روند رشد». این کتاب براساس گفته نویسندگان در مقدمه، کتابی است که با رویکرد تلفیقی به پدیده جرم و کجروی تدوین شده است. همانطور که در عنوان کتاب آمده است هدف اصلی کتاب تبیین مسئله جرم است که با تمرکز به سه مفهوم کلیدی به این تبیین پرداخته شده است: زمینه، سازوکارها و روندهای رشد. مطالب کتاب به نحوی تدوین و گردآوری شده است که دامنه‌گسترده‌ای از تخصص‌های مرتبط با جرم و جرم‌شناسی را در کنار یکدیگر گردآورد. از ژنتیک

افراد تا محیط خانوادگی و چارچوب‌های رفتاری بوم‌شناختی تا زمینه سطح کلان اجتماعات و نظام‌های اجتماعی.

ویراستاران این کتاب پر-اولاف اچ. ویکستروم و رابرت جی. سامپسون هستند. ویکستروم پرفسور جرم‌شناسی بوم‌شناسی در دانشگاه کمبریج و سامپسون استاد جامعه‌شناسی در دانشگاه هاروارد است. این کتاب یکی از مجموعه آثار منتشرشده در شبکه تحقیقاتی بین‌المللی با مرکزیت کمبریج با نام SCoPiC «زمینه‌های اجتماعی ارتکاب جرم»^۱ است. شبکه زمینه‌های اجتماعی ارتکاب جرم پژوهش‌های جدید را با هدف تشویق همکاری‌های بین‌رشته‌ای در میان اعضا برای مواجه با مسائل نظری و روش‌شناختی تلفیق دانش در باب جرم و علت‌هایش حمایت می‌کند. مترجمان به چند دلیل این کتاب را به‌منظور ترجمه انتخاب کرده‌اند. نخست، همان‌گونه که می‌دانیم پدیده جرم متأثر از عوامل مختلف در سطوح مختلف است. عوامل علی که در سطح جامعه وجود دارند و منجر به ارتکاب جرم در سطح فردی می‌شوند باهم رابطه دارند. لازم است زمینه‌های کلان و میانه به زمینه‌های فردی یا کنش‌های فردی و جمعی در سطح خرد گره بخورد. یکی از اهداف این کتاب نیز تلفیق نظریه‌ها و دانش موجود درباره این سطوح است. نویسندگان از رشته‌های مختلف و بسته به رویکرد معرفتی‌شان، مدل‌های مختلفی را برای تلفیق سطوح مختلف ارتکاب جرم یا نرخ‌های جرم فراهم کرده‌اند. ویراستاران کتاب، ویکستروم و سامپسون که قبلاً نیز سابقه همکاری با همدیگر را دارند متأثر از رویکرد رئالیسم هستند. این رویکرد با استفاده از مفاهیمی همچون استعداد و قابلیت پدیده‌ها، عوامل علی و سازوکارها علی‌الزارهای مناسبی را برای پیوند سطوح مختلف و مطالعه پدیده‌ها پیشنهاد می‌کند. عوامل علی در سطوح مختلف به‌واسطه کنش‌های فردی و جمعی (سازوکارها علی) در سطح خرد به نتایج می‌انجامند.

دوم، اینکه نگارندگان مجموعه مقالات این کتاب از رشته‌های مختلف هستند و هرکدام سعی کرده‌اند با ارائه مدل‌های نظام‌مند دانش روز آن رشته و رویکرد را درباره تبیین جرم فراهم کنند. مطالعه و شناخت رویکردهای مختلف تبیین جرم، به پژوهشگران و سیاست‌گذاران کمک می‌کند به فهم دقیق‌تری از این موضوع دست پیدا کنند، چراکه هر یک از این رویکردها به شناخت بخشی از واقعیت جرم کمک می‌کنند. همچنین در رویکردهای مختلف نویسندگان سعی کرده‌اند دستاوردهای دانش جدید را در نظریه‌شان درباره تبیین جرم تلفیق کنند. برای مثال نظریه کارآمدی جمعی رابرت، جی. سامپسون که در حدود دو دهه پژوهش تجربی و نظری با دیگر همکارانش توسعه و بسط یافته است، نسخه جدیدتر نظریه بی‌سازمانی اجتماعی است که در اوایل قرن بیستم در مکتب شیکاگو معرفی شد. هرکدام از محققان سعی کرده‌اند مدل‌های نظام‌مند، جای که در آن‌ها به‌صورت دقیق جایگاه عوامل علی، سازوکارهای علی و نتیجه، تصریح شده است را ارائه کنند. به‌طور ویژه، در این اثر به روی سه مفهوم تمرکز شده است: زمینه‌ها ازجمله زمینه

اجتماعی، سازوکارها و روند رشد؛ به گونه‌ای که به صورت نظام‌مند زمینه‌های اجتماعی و مراحل رشد انسانی با نظریه سازوکارهای علی جرم پیوند خورده است. این سه مفهوم به خوبی می‌توانند مرز میان رشته‌های مختلف به تبیین جرم را درنوردند و مبنای را برای تلفیق دانش فراهم کنند. در این زمینه بازهم می‌توان به تلاش‌های یکی از نویسندگان مقالات این کتاب اشاره کرد. لو بلانک در فصل شش تلاش کرده است با استفاده از نظریه‌های روانشناسی رشد و مفاهیم خود-کنترلی و کنترل اجتماعی و زمینه‌های شکل‌گیری آن‌ها، کنترل را در مراحل مختلف رشد به همراه تغییرات کمی و کیفی آن تبیین و تشریح کند.

سوم، این کتاب برخلاف بسیاری از کتاب‌های دیگر تنها به ارائه رویکردهای مختلف نظیر رویکرد یادگیری اجتماعی، کنترل اجتماعی، فشار، برجسب‌زنی و سایر رویکردها درباره تبیین جرم و کج رفتاری کفایت نکرده است، بلکه با استفاده از سه مفهوم فوق‌الذکر تلاش کرده است میان رویکردها و رشته‌های مختلف به تبیین و مطالعه جرم پل بزند و آن‌ها را با هم دیگر تلفیق کند. اتخاذ مفاهیمی از این دست بر مبنای رویکردهای مختلفی که نسبت به تولید علم وجود دارد، نظیر رویکرد رئالیسم به نویسندگان کمک می‌کنند به شیوه‌ای بهتر به تلفیق رویکردها و لذا تبیین جرم بپردازند. این بدان معنی نیست که تلفیق‌های مختلفی که در این کتاب از سوی نویسندگان پیشنهاد شده است، همه با آن موافق هستند، و حتی در برخی از موارد نیستند، چراکه تلفیق در تمامی علوم کاری بس دشوار است، بلکه آن‌ها فضا را برای تفکر و بحث در این زمینه گشوده‌اند.

موضوع بعدی که در مطالعات جرم‌شناسی به ویژه در داخل کشور تا حدود زیادی مورد غفلت قرار گرفته است، موضوع دست‌کشیدن از جرم است. چه عواملی باعث می‌شوند که برخی از مجرمان پایدار دست از فعالیت‌های مجرمانه بکشند و به اجتماع بازگردند؟ این فرایند چگونه رخ می‌دهد و چه سازوکارهای در میان است؟ در فصل آخر آنتونی باتمز به این موضوع پرداخته است. او با الهام از رویکردهای نظری مختلف و مفاهیمی نظیر پیوندهای اجتماعی و عاملیت انسانی، اکتشافی نظری را در این زمینه طرح می‌کند. مفهوم پیوندهای اجتماعی که سابقه آن به مطالعات امیل دورکیم درباره خودکشی بازمی‌گردد یکی از بنیان‌های قوی برای تبیین جرم (ارتکاب جرم و دست‌کشیدن از جرم) است. همچنین نویسنده بحث مفصلی را راجع عاملیت انسان‌ها با توجه به ادبیات این حوزه و نسبت آن با دست‌کشیدن از طرح می‌کند. مطالعه این فصل نیز به دانشجویان و پژوهشگران کمک می‌کند به موضوع دست‌کشیدن از جرم تأمل می‌کنند و آن را موضوع پژوهش‌های خود قرار دهند.

در نهایت باید گفت، با اینکه مترجمان چندین بار متن ترجمه شده را با متن اصلی تطبیق داده‌اند و تلاش کرده‌اند متن نهایی را روان و قابل فهم فراهم کنند، اما متنی که پیش روی شما

است ممکن است خالی از اشکال نباشد. شما خواننده محترم می‌توانید اشکالات را به ایمیل مترجمان ارسال کنید تا در چاپ بعدی کتاب آن را اعمال کنیم.

صلاح‌الدین قادری

salahedin.gh@khu.ac.ir

فرشید خضری

farshidkhezri@gmail.com

www.ketab.ir

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱۷.....	مقدمه: به سوی رویکردی یکپارچه به جرم و تبیین آن.....
۱۷.....	نویسندگان: پر-آولاف اچ. ویکستروم و رابرت جی. سامپسون.....
۲۵.....	فصل اول: رویکردی نظام‌مند درباره جرم.....
۲۵.....	نویسنده: ماریو بانژ.....
۵۱.....	فصل دوم: چرا بستر اجتماع مهم است؟ سازوکارهای اجتماعی و تبیین نرخ‌های جرم.....
۵۱.....	نویسنده: رابرت جی. سامپسون.....
۸۱.....	فصل سوم: افراد، چارچوب‌ها و اعمال مجرمانه: سازوکارهای موقعیتی و تبیین جرم.....
۸۱.....	نویسنده: پر-آولاف اچ. ویکستروم.....
	فصل چهارم: ارائه شواهدی درباره ژنتیک‌های رفتاری برای تعیین نقش محیط در رفتار ضد اجتماعی.....
۱۲۹.....	نویسنده: تری موفیت و اوشالوم کسبی.....
۱۷۹.....	فصل پنجم: مدل رشد‌مدار، انباشتی، سه بعدی بزهکاری خطرناک.....
۱۷۹.....	نویسندگان: رولف لوبر، آن. ویم اسلات و ماکا-اسناب-هامر-لوبر.....
	فصل ششم: کنترل اجتماعی و خود-کنترلی رفتار مجرمانه در زمینه: رشد و تعاملات در طول زندگی.....
۲۱۹.....	نویسنده: مارک لو بلانک.....
	فصل هفتم: دست‌کشیدن [از ارتکاب جرم]، پیوندهای اجتماعی و عاملیت انسانی: یک اکتشاف نظری.....
۲۶۹.....	نویسنده: آنتونی باتمز.....